

Psykolog

Klager

Oslo, 26.03.2019
FER-sak: 22/18K

FAGETISK KLAGESAK - KONKLUSJON

Klager:

Innklaget psykolog:

Norsk psykologforening (NPF), Fagetisk råd (FER) mottok klagen 20.08.18 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 25.03.19.

BAKGRUNN FOR KLAGEN:

Klager er en barneverntjeneste som var part i en omsorgsovertakelsessak hvor psykologen som er innklaget, på rettens oppdrag, utformet to sakkyndige rapporter og deltok i rettsforhandlinger i tingretten og i lagmannsretten. Saken ble innledet etter at klager mottok en bekymringsmelding fra en skole hvor ett av barna i familien fortalte om å bli slått hjemme. Påfølgende undersøkelser fra klager endte med at familiens tre barn ble plassert i et beredskapshjem og politiet pågrep foreldrene.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer.

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Den fagetiske klageprosessen har som sitt viktigste formål å bidra til at den innklagede psykologen kan foreta en fagetisk refleksjon over de punktene som FER påpeker i psykologens arbeid og eventuelt endre sin praksis slik at denne er i overensstemmelse med EPNP. Det er ønskelig at denne prosessen kan vise at klager er respektert.

SAKSGANG

- 20.08.18 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem.
- 29.10.18 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 15.11.18 FER mottok redegjørelse fra innklagede psykolog.
- 11.12.18 FER mottok kommentar fra klager.

02.01.19 FER mottok sluttkommentar fra innklagede psykolog.
25.03.19 FER sluttbehandlet saken.

OPPSUMMERING AV TILSENDT DOKUMENTASJON

i) Klagers brev til FER

Klager presiserte at klagen ikke gjaldt faglig uenighet mellom klager og den innklagede psykologen, men psykologens rapporter, gjennomføring av arbeidet og vitnemål. Klager vedla to sakkyndige rapporter og tilhørende uttalelser fra barnesakkyndig kommisjon til de respektive rapportene.

Klager fremsatte åtte påstander om fagetiske brudd på de etiske prinsippene for nordiske psykologer (EPNP). Disse klagepunktene ble underbygd av utfyllende informasjon og henvisning til konkrete forhold ved psykologens atferd og/eller formuleringer i det skriftlige arbeidet. FER valgte å sammenfatte hva punktene gjaldt og anmodet psykologen om å nyttiggjøre seg av klagers utfyllende argumentasjon for å forstå og til å besvare klagepunktene.

1. Klager mener psykologen ikke har vist respekt for barna i sitt arbeid som sakkyndig. Klager mener at psykologen går for langt i sine konklusjoner på tvers av det klager oppfatter som barnas uttalelser og meninger. For å underbygge påstanden viser klager blant annet til den konfronterende måten psykologen selv beskriver å ha snakket med barna i saken på. Et av barna ønsket angivelig ikke å snakke med psykologen, men psykologen gjennomførte samtalen til tross for tydelig uro hos barnet. Gjennomføringen av dette hevder klager er problematisk. Videre hevder klager at psykologen undergravde barnas troverdighet og barnas stemme. Klager beskriver at psykologen i sitt vitnemål fortalte at barna ønsket å bo med begge sine foreldre, til tross for at ett av barna fortalte at det heller ville dø enn å møte faren igjen.
2. Klager mener at psykologen ikke viser respekt for andre yrkesgruppers kompetanse. Klager mener at psykologen er gjennomgående kritisk til andre faglige perspektiv enn sitt eget. Klager skriver at psykologen mener seg «langt bedre til å vurdere» barnas uttalelser om vold i hjemmet enn de tre som gjennomførte avhør hos politiet. Sistnevnte har ifølge klager «særskilt kompetanse i avhør av barn». Klager fremhever at psykologen er uenig i påripelsen av foreldrene og at psykologen i retten omtalte tre andre faginstanser som «ufaglige».
3. Klager mener psykologen har brutt punktet om etisk bevissthet. Klager viser til at psykologen har uttalt seg uenig med tilbakemeldinger fra barnesakkyndig kommisjon.
4. Klager mener psykologen har brutt punktet om kompetanse / kompetansebegrensninger. Klager skriver blant annet at psykologen «har manglende kunnskap om seksuelle overgrep og erkjennelse da han forventer at (NN) skal åpne seg for han, og stiller ikke spørsmålstegn til grunnen for at (NN) ikke gjør dette». Videre beskriver klager at psykologen ikke klarte å svare tilfredsstillende på rettens spørsmål om hvordan barn med traumer kan forventes å oppføre seg i et barneavhør og hvordan en kan se symptomer på posttraumatisk stress hos barn. Klager påpeker at psykologen svarte i retten at han ikke vet og at dette ikke er hans sterkeste felt. Klager viser til at dette står i kontrast til psykologens bastante konklusjoner og kritikk av

andre faginstanser.

5. Klager mener psykologen ikke har vist til begrensninger i de metoder og fremgangsmåter som er brukt og heller ikke sett dette i sammenheng med konklusjonen psykologen har trukket. Her viser klager til at psykologen har satt diagnoser på et av barna uten å gjøre en utredning.
6. Klager mener at psykologen har brutt punktet om begrensninger i rammebetingelser. Klager mener at psykologen, gitt den begrensede tidsrammen for et slikt oppdrag, ikke burde ha avfeid andre fagfolks synspunkt og at han burde ha vært undrende og spørrende til sine egne konklusjoner.
7. Klager mener psykologen ikke fremstår tilstrekkelig nøytral og at han undergraver særlig barneverntjenestens legitimitet i sin rolle som sakkyndig. Klager mener psykologen med dette har brutt det fagetiske prinsipp om integritet. Som dekning for dette skriver klager blant annet at psykologen omtaler barnas beredskapsmor og tiltakets veileder i negative ordelag, for eksempel blir en veileder beskrevet som «sur». Klager påpeker at psykologen i en av de sakkyndige rapportene insinuerer at barna i saken er «påvirket av mennesker utenifra for å mene det de mener».
8. Klager mener psykologen har brutt punktet om saklighet og nøyaktighet. Klager skriver at psykologen har «trukket konklusjoner gjort ut i fra et lite grundig, og forhastet arbeid». Videre skriver klager at psykologen «fokuserer på forhold som bekrefter hans egen hypotese om at det er plasseringen som er årsak til alt, og at han derfor ikke går inn og ser på andre mulige scenarioer». Klager skriver at «(psykologens navn) ikke tar innover seg hvilken makt han som psykolog ved et sakkyndig arbeid i en omsorgsovertakelsessak har».

ii) Relevante punkter i «Etiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte 29.10.18 og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer. Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Når FER vedtok å utrede saken i forhold til *II.1 Respekt*, bad FER psykologen å spesielt reflektere over klagepunkt 1 og 7.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Psykologen arbeider i overensstemmelse med vitenskapelige prinsipper og underbygget erfaring og ivaretar en kontinuerlig profesjonell utvikling. Psykologen skaffer seg kunnskap om den vitenskapelige og yrkesmessige utviklingen innenfor sitt arbeidsområde.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

Når FER vedtok å utrede saken i forhold til *II.2 Kompetanse* ba FER psykologen spesielt å reflektere over klagepunktene 2, 3, 4, 5, 6 og 8.

II. 4 Integritet

Psykologen søker å fremme integritet innen forskning, undervisning og anvendt psykologi. Dette innebærer at psykologen opptrer ærlig, upartisk og respektfullt overfor relevante involverte parter. Han/hun forsøker å synliggjøre og klargjøre sin egen rolle i de ulike sammenhengene der han/hun arbeider.

Redelighet og tydelighet

Psykologen gir adekvate opplysninger om sine kvalifikasjoner, utdanning, erfaring, kompetanse og faglige tilknytning, og benytter bare de yrkesbetegnelser som utdanning, autorisasjon og stilling gir rett til.

Når psykologen uttaler seg i egenskap av psykolog, tilstrebes saklighet og nøyaktighet. Psykologen informerer om psykologisk yrkesutøvelse på en slik måte at misoppfatningen eller skade for fag eller yrke unngås.

Psykologen informerer på forhånd om de økonomiske vilkårene og vurderer nøye de følger det kan få for den profesjonelle relasjonen dersom han/hun mottar gaver eller andre tjenester fra klienten.

Når FER vedtok å utrede saken i forhold til *II.4 Integritet* ba FER psykologen spesielt å reflektere over klagepunktene 7 og 8.

iii) Psykologens redegjørelse.

Psykologen tar for seg de ulike klagepunktene under tre overskrifter knyttet til de fagetiske prinsippene respekt, kompetanse og integritet. Psykologen gjør rede for en betydelig del av forhold som er beskrevet i klagebrevet, også forhold som ikke er fremhevet i FER sin oppsummering. Et utdrag av psykologens redegjørelse som er direkte relevant for de aktuelle klagepunktene FER har opprettet fagetisk klagesak på, blir gjengitt herunder.

- Psykologen påpeker at han i sin første rapport burde gjort plass til en beskrivelse av at barnets initielle motstand endret seg når samtalen kom i gang.
- Psykologen avviser å ha tatt stilling til om seksuelle overgrep har skjedd og heller ikke at han skal ha uttalt seg om barnets troverdighet.
- Psykologen kommenterer klagers påstand om at barnas stemme blir undergravet. Psykologen påpeker at det er forskjell på å fastslå at noe ikke er et barns mening, og det at man ikke kan legge meningen til grunn. Psykologen skriver at han mente å si at det var usikkerhet knyttet til om barnet uttrykker sin egentlige mening. Psykologen erkjenner at dette kunne vært omformulert slik at det var tydeligere hva han mente. Samtidig skriver psykologen at det er grovt fortegnet og bekymringsfullt at klager oppfatter at han undergraver barnas stemme.
- Psykologen beskriver at det er vanskelig å kommentere påstander om at han har opptrådt ubehagelig uten at det finnes mer konkrete eksempler, men påpeker at samtaler om ubehagelige tema generelt sett «kan oppleves utfordrende for aktører i sakene».
- Psykologen avviser at han undergraver andre aktører i saken. Han beskriver at hvis han har uttalt seg kritisk om andre aktørers arbeid i saken så har dette vært som grunnlag for de psykologfaglige vurderingene i saken. Han beskriver også at det er «helt fremmed for meg å avskrive andre fagpersoners eller instansers kompetanse».
- Psykologen avviser at han skal ha vurdert seg bedre enn politiet til å gjøre vurderinger.
- Psykologen beskriver klagers påstand om at han ikke har nødvendig kunnskap om traumer og at han ikke evnet å besvare spørsmål om vanlige traumereaksjoner som feil og sammenblandet. Psykologen beskriver en ordveksling mellom fagkyndig meddommer og ham hvor han opplevde at førstnevnte ville «uteksaminere undertegnede om grunnleggende kunnskaper fremfor å stille spørsmål som var egnet til å opplyse saken». Psykologen minnes at meddommeren spurte om soldater i potensielt traumatiserende situasjoner når vitnemålet var på overtid og at han ble forvirret av spørsmål som ikke gav mening. Psykologen ble usikker på om han hadde oversett noe i traumelitteraturen og svarte på et tidspunkt «jeg vet ikke» og sa at han skulle gå hjem og lese seg opp. Psykologen beskriver dette som «svært ubehagelig at jeg for første gang gjennom 10 år som sakkyndig sto i retten og svarte at jeg ikke visste, på et spørsmål om sentrale temaer i en svært alvorlig sak». Psykologen beskriver videre at når han leste seg opp på relevant faglitteratur fikk han bekreftet at hans forståelse var riktig, men at fagkyndig meddommer «avslørte mangler i sine kunnskaper da hun stilte spørsmål utfra hvordan en soldat kan reagere i forbindelse med traumer». Psykologen beskriver at fagkyndig meddommers spørsmålsrekke angående traumer var «egnet til å gjøre undertegnede usikker og til å villedde retten».

Psykologen vurderer å legge frem en sak for fagetisk råd på fagkyndig meddommer og på to psykologer fra politiet.

- Angående klagepunktene 6-8 beskriver psykologen at han opplever «klagers fremstilling av mitt arbeid og min tilnærming grovt feilfremstilt gjennom hele klagen». Videre skriver psykologen at han har vært gjennomgående drøftende til temaene i saken, og at dette fremgår av rapportene.
- Om tidsrammen skriver psykologen at tidsrammen for arbeidet var kort, men at han har vært seg dette bevisst og at det ikke går utover hans vurderinger som er grundig gjennomtenkte.
- Psykologen avviser å ha satt noen diagnose på ett av barna, men at han har «brukt diagnoseapparatet som utgangspunkt for å drøfte symptombilde og mulige årsaksforhold».
- Psykologen beskriver at klagen er «svakt begrunnet og nærmest sjikanøs». Han beskriver at barneverntjenesten «rett og slett ikke kjenner saken».

Psykologen har lagt ved oppnevningbrev og dom ved tingretten. Disse dokumentene har ikke vært en del av FER sin saksbehandling da de ikke er vurdert å opplyse de fagetiske tema i saken ytterligere.

iv) Klagers kommentarer på psykologens redegjørelse.

Som svar på redegjørelsen skriver klager at de ikke finner grunn til å endre sitt syn på saken og at de ikke vil kommentere redegjørelsen i detalj. Klager gir en generell kommentar, og påpeker blant annet at psykologen har «gjennomgående flere profesjonelle utsagn».

Klager legger ved dommen i saken fra Lagmannsretten «for å få et mer nyansert bilde av saken». Dette dokumentet har ikke vært en del av FER sin saksbehandling da det ikke er vurdert å opplyse de fagetiske tema i saken ytterligere.

v) Sluttkommentarer fra psykologen

I sine sluttkommentarer skriver psykologen om hvordan han oppfatter mandatet fra tingretten. Videre kommenterer psykologen valget om å legge ved dommen fra tingretten.

FERS VURDERING OG KONKLUSJON

På bakgrunn av den fremlagte dokumentasjonen tar FER stilling til om det er godtgjort brudd på de respektive prinsippene i EPNP.

Psykologen avviser å ha satt noen diagnose. I den første rapporten bruker psykologen betydelig plass på å drøfte konkrete diagnostiske kategorier og skriver blant annet at det er «betydelig samsvar mellom kriteriene for F43.2 og utviklingen etter plassering». Psykologen kunne med fordel tatt tydeligere forbehold om at en grundig utredning kunne gitt et annet resultat. FER vurderer at psykologen kunne fremført sin argumentasjon uten bruk av diagnosekoder og at bruken av diagnosekoder i denne sammenhengen virker unødvendig.

Respekt

Det er klaget på psykologens manglende respekt for barna. Psykologen skriver i sin redegjørelse at barnet ikke uttrykte motstand mot å snakke med ham når samtalen kom i gang. Videre at han kunne formulert sin beskrivelse av tvil knyttet til barnets egentlige meninger på en annen måte enn han gjorde. FER vurderer at det er positivt at psykologen tar selvkritikk på dette området, og slik kommer klager i møte.

Det er klaget på psykologens manglende respekt for andre yrkesgruppers kompetanse. Psykologen avviser dette punktet. Det er flere konkrete eksempler, fremhevet av klager og gjenfunnet i rapportene av FER, hvor psykologen uttrykker mistillit til arbeid som andre faginstanser har gjort. Denne mistilliten er etter FER sin oppfatning i liten grad faglig begrunnet. Psykologen skriver dessuten i sin redegjørelse at han vurderer å klage inn både klager og politiets avhørere til FER.

Ut fra en samlet vurdering av overnevnte forhold finner FER at det er godtgjort brudd hovedpunktet respekt i EPNP.

Metodebegrensninger

Det er klaget på psykologens manglende begrensning i rammebetingelser i saken, knyttet til hans bruk av diagnostiske termer. FER vurderer at psykologen går langt i å bruke diagnostiske termer i sine rapporter, men at det i seg selv ikke er metodisk problematisk å bruke diagnoser. Utfordringen knyttet til diagnosebruk er her, slik FER ser det, knyttet til konteksten bruken gjøres i. Dersom psykologen fungerte som helsepersonell og utøvde helsehjelp, ville den diagnostiske drøftningen psykologen gjør være uproblematisk. FER finner det ikke godtgjort at psykologen har brutt underpunktet om metodebegrensninger.

Etisk bevissthet

Det er klaget på psykologens manglende etiske bevissthet. Klager påpeker at psykologen er bastant i sine konklusjoner og at han uttrykker uenighet eller tvil overfor barnesakkyndig kommisjon. FER deler klagers opplevelse av psykologen som bastant, men FER vurderer ikke at det her er godtgjort et brudd på underpunktet etisk bevissthet.

Kompetanse

Det er klaget på psykologens manglende kunnskap om seksuelle overgrep og posttraumatisk stress hos barn. Sentralt i dette klagepunktet står ordvekslingen mellom psykologen og fagkyndig meddommer. Det er ikke mulig for FER å ettergå det som ble sagt i retten. Samtalens innhold vektlegges og gjengis ulikt hos klager og hos psykologen. FER finner ikke at det er sannsynliggjort at psykologen har alvorlige mangler i sin kunnskap om seksuelle overgrep og posttraumatisk stress hos barn, og at det derfor ikke er godtgjort brudd på dette punktet.

Integritet

Det er klaget på psykologens manglende nøytralitet og integritet, og psykologens manglende saklighet og nøyaktighet. Psykologen er, slik FER ser det, uvanlig kritisk til en rekke aktører i saken. Dette fremgår av den første rapporten, for eksempel i negative beskrivelser av en annen fagperson. Psykologen svarer ikke på disse konkrete forholdene i sin redegjørelse, men avviser det som helt fremmed for ham. I stedet fremkommer det nye kritiske bemerkninger til andre aktører, blant annet med hentydning om en innklaging til FER av disse. FER vurderer at psykologen her i liten grad reflekterer over de klagepunktene som er fremsatt og i stedet velger å rette fokus mot andre fagpersoners atferd i saken.

Klager mener at psykologen har vært selektiv i sin innhenting og vektlegging av informasjon som danner grunnlaget for hans vurderinger i rapportene. FER har lest rapportene, og overordnet vurderes de ikke som ensidige eller klart partiske. Psykologen drøfter ulike tilnærminger til sakens faktagrunnlag, men kommer til en rekke konklusjoner og bruker diagnostiske termer på en slik måte at det levner lite rom for nyanser. FER mener at det med fordel kunne vært formidlet en større grad av tvil, også i psykologens konklusjoner. Vurderingene som leder opp til disse konklusjonene er tidvis mangelfulle og mangler detaljer.

FER finner at overnevnte forhold samlet sett godtgjør et brudd på hovedpunkt om integritet.

Vedtak: 5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtaket fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Maria Løvvik Norheim, nestleder

for leder, Ingvild Aubert, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard